

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Promemoria Tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff utomlands

Mot bakgrund av de intressen som Åklagarmyndigheten har att bevaka lämnas följande yttrande.

Sammanfattning

Åklagarmyndigheten

- ifrågasätter om det finns möjlighet att införa ny lagstiftning avseende överförande av straffverkställighet som inte är förenlig med det syfte som anges i det EU-rättsliga regelverket om överförande av frihetsberövande påföljder
- delar bedömningen om i vilka situationer en framställning om tillfällig verkställighet av ett svenskt fängelsestraff i en kriminalvårdsanstalt utomlands inte ska få göras, men anser att det finns ytterligare förhållanden som bör beaktas
- efterfrågar en djupare analys av hur Sverige och den mottagande staten ska agera om den intagne blir efterlyst för utlämning eller överlämnande eller begärs utlämnad eller överlämnad efter att verkställigheten har påbörjats
- ser ett behov att det klargörs hur det föreslagna förfarandet att den intagne ska återföras till Sverige förhåller sig till den mottagande statens internationella åtaganden att utlämna eller överlämna en person som befinner sig på dess territorium
- anser inte att det behöver införas en reglering som tillgodoser den intagnes rättigheter enligt 21 kap. 9 § rättegångsbalken, eftersom en pågående förundersökning eller lagföring bör utgöra hinder för en framställning om tillfällig verkställighet
- gör bedömningen att det behöver införas ytterligare bestämmelser i den föreslagna förordningen om tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff utomlands och att 8 § i förordningen behöver förtydligas.

Inledande synpunkter

De förslag som lämnas i promemorian innebär en betydande förändring av hur svenska fängelsestraff ska kunna verkställas. Remisstiden har varit knapp. Det har på denna korta tid inte varit möjligt att få en fullständig överblick och kunna beakta samtliga konsekvenser som den föreslagna regleringen kan komma att få. Utifrån de förutsättningar som getts har dock Åklagarmyndigheten vissa synpunkter. Det handlar om det föreslagna systemets förenlighet med EU-rätten, regleringen av när en framställning inte får göras respektive ska upphöra, kontakten med advokater och andra rättsliga ombud och information och underrättelser.

5.4 Förenlighet med det EU-rättsliga regelverket om överförande av straffverkställighet

Samarbetet mellan EU:s medlemsstater om överförande av frihetsberövande påföljder regleras av rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen (rambeslutet). Det grundläggande syftet med rambeslutet är att underlätta den dömdes sociala anpassning genom att påföljden ska kunna verkställas i den stat till vilken den dömden har starkast anknytning. Rambeslutet har genomförts i Sverige genom lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen, med tillhörande förordning.

I promemorian anges att tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff utomlands inte omfattas av det materiella område som täcks av rambeslutet, att en sådan ordning inte skulle påverka eller sätta rambeslutet ur spel och att den föreslagna lagstiftningen därmed inte strider mot det EU-rättsliga regelverket. I departementspromemorian Hyra anstaltsplatser utomlands (Ds 2025:1) gjordes emellertid en annan bedömning. Åklagarmyndigheten delar den analys som gjordes där, dvs. att det kan ifrågasättas om det finns möjlighet att införa ny lagstiftning avseende överförande av straffverkställighet som inte är förenlig med det syfte som anges i rambeslutet.

7.3. Förfarandet vid tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff utomlands

Åklagarmyndigheten delar bedömningen om i vilka situationer en framställning om tillfällig verkställighet av ett svenskt fängelsestraff i en kriminalvårds-

anstalt utomlands inte ska få göras, men anser att det finns ytterligare förhållanden som bör beaktas.

Omständigheten att den intagne är häktad i ett annat mål anges i promemorian som en sådan situation som kan behöva beaktas inför ett beslut om framställning, men är inte angiven som ett hinder. En pågående förundersökning eller lagföring i ett annat mål, oavsett om personen är frihetsberövad eller inte, innebär att en mängd åtgärder kan behöva vidtas som fordrar den intagnes medverkan, som t.ex. förhör, tvångsmedel i form av kroppsbesiktning eller tagande av fingeravtryck samt deltagande i förhandling. Om den intagne befinner sig i en annan stat kommer dessa åtgärder kräva straffrättsligt samarbete. Att beakta är också att den intagne under en pågående förundersökning eller lagföring i regel har behov av en tät kontakt med sin försvarare, vilket försvåras om den intagne befinner sig utomlands. Åklagarmyndigheten anser mot denna bakgrund att en pågående förundersökning eller lagföring i ett annat mål bör utgöra hinder mot en framställning om tillfällig verkställighet av ett svenskt fängelsestraff i en kriminalvårdsanstalt utomlands. Om verkställigheten redan har påbörjats i den andra staten bör Kriminalvården besluta om att den tillfälliga verkställigheten omedelbart ska upphöra.

Den person som den tillfälliga verkställigheten avser kan ha utlämnats eller överlämnats till Sverige för lagföring eller straffverkställighet eller ha fått verkställigheten av en utländsk dom överförd till Sverige. I promemorian saknas en analys om sådana omständigheter kan utgöra hinder för en framställning. Denna fråga bör övervägas vid den fortsatta beredningen i ljuset av Sveriges internationella åtaganden.

I promemorian framgår att Kriminalvården omedelbart ska besluta att den tillfälliga verkställigheten ska upphöra om den intagne efter det att verkställigheten har påbörjats blir efterlyst för utlämning eller överlämnande eller begärs utlämnad eller överlämnad. Utgångspunkten synes vara att den tillfälliga verkställigheten ska upphöra även då en framställan om utlämning eller överlämnande inte inkommit till Sverige utan till den mottagande staten och oaktat att en internationell efterlysning träffar såväl Sverige som den mottagande staten. Då det gäller förfarandet är det endast reglerat genom att Kriminalvården ska underrätta berörda myndigheter i Sverige om Kriminalvården får kännedom om att en framställan inkommit till den mottagande staten (se avsnitt 14.1.2). Åklagarmyndigheten efterfrågar en djupare analys under den fortsatta beredningen av hur de båda länderna ska agera i en sådan

situation. Det bör även klargöras hur det föreslagna förfarandet att den intagne ska återföras till Sverige förhåller sig till den mottagande statens internationella åtaganden att utlämna eller överlämna en person som befinner sig på dess territorium.

7.10 Kontakter med advokater, andra rättsliga ombud eller icke-statliga organisationer som tillhandahåller juridiska tjänster

Om Åklagarmyndighetens synpunkter beaktas, att en pågående förundersökning eller lagföring i ett annat mål ska utgöra hinder för en framställning om tillfällig verkställighet, finns det inte behov av en reglering som tillgodoser den intagnes rättigheter enligt 21 kap. 9 § rättegångsbalken. Den föreslagna regleringen i övrigt är välmotiverad.

14.1 En ny förordning om tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff utomlands

I enlighet med Åklagarmyndighetens inställning, avseende hinder för en framställning, bör det i förordningen införas en bestämmelse om att Kriminalvården, genom kontakt med berörda myndigheter, ska försäkra sig om att förundersökning eller lagföring inte pågår i ett annat mål innan en framställning görs. För det fall en tidigare utlämning, överlämnande eller överförande av straffverkställighet ska utgöra hinder för en framställning bör Kriminalvården åläggas att utreda även dessa förhållanden. Det bör också införas en underrättelseskyldighet för utredande myndigheter och åklagare, motsvarande den i 9 § förordningen, om förundersökning inleds eller lagföring påbörjas under pågående verkställighet.

I förordningens 8 § anges att Kriminalvården ska underrätta berörda svenska myndigheter om Kriminalvården får information om att en framställning om rättsligt samarbete som avser en intagen har lämnats till den mottagande staten. Det framgår i promemorian att denna bestämmelse avser situationen att en framställning om utlämning eller överlämnande inkommer till den mottagande staten, vilket emellertid inte framgår av paragrafens lydelse. Bestämmelsen bör förtydligas för att undanröja tveksamheter om när den ska tillämpas.

Detta yttrande har beslutats av vice riksåklagaren Eva Thunegard efter föredragning av kammaråklagaren Johanna Rejdemo Storbjörk. I den slutliga handläggningen av ärendet har också rättschefen Marie-Louise Ollén, överåklagaren Peter Lundkvist och kammaråklagaren Marika Hoppe deltagit. Byråchefen Per Hedvall har medverkat i beredningen.

Eva Thunegard

Johanna Rejdemo Storbjörk

Kopia till

Kommunikationsavdelningen

Rättschefen

Biblioteket